

Bismarck pa Slovanstvo.

V dan 1. letošnjega aprila praznuje Bismarck svoj god in sicer 80letnico svojega rojstva. Nemci novega cesarstva, Nemci avstro-ogerski in Nemci, kjer koli raztreseni po zemeljnem površju, so v duhu jedini, da se s hvaležnostjo spominjajo tega dne, in kjer ni zunanjih zaprek, hočejo izraziti tudi na zunaj, kar jih prešinja v srcu. Bismarck s strani Nemcev pa tako obče priznanje zaslug za nemška plemena, za celotni nemški narod tudi popolnoma zasluži. Saj je on izvršil odločilen del politiške zgodovine, ki bode v prospeli nemške narodnosti tudi v poznejših dobah. Bismarck ni samo delal zgodovine v smislu politiške jednote nemškega naroda, ampak je spravil tudi občo evropsko politiko v tak tir, da bode delovala po Bismarckovih načrtih, ko njega uže davno ne bode več med živimi.

Bismarcku kot nemškemu zgodovinskemu junaku ne bode čisto nič škodovalo, da je vprizoril na znotraj mnogokaj reakcionarnega ali tudi gledé na obliko novega cesarstva kaj takega, kar spominja na politiško romantiko. On ostane v obči zgodovini kot velik nemški politik, tudi če z moralnega stališča mora zrejša kritika uže sedaj obsojevati njegova različna sredstva.

Cesar Viljem II. je k 80 letnemu godu Bismarcku čestital osebno in mu podaril *zlat meč* kot simbol tistega orodja, katero je rabil Bismarck pri snovanju novega nemškega cesarstva. V resnici kaže simbol meča najznačilniše na zgodovino, katero je vstvaril Bismarck, in katera hoče morda stoletja delovati v njegovem smislu. Ta zgodovina pa je v tesni zvezi tudi s *Slovanstvom*. Bismarck je sukal meč vojaški in meč obče politike ter diplomacije izključno v korist Nemštva in sicer Vsenemštva, a istodobno je sekal rane skupnemu Slovanstvu. Da, kolikor je Bismarck povzdignil nemški narod in Vsenemštvo, izvršilo se je in se v posledicah vrši še dalje na škodo Slovanstva. Rana, ki jo je Bismarck zarezal Franciji, se niti primerjati ne dá z nepreračunljivo škodo Slovanstvu. Tudi njegove znane spletke proti Avstro-Ogerski niso nikakor tolikega pomena, kakoršen je v politiki, ki jo je obračal Bismarck proti skupnemu Slovanstvu.

Kakor Nemci visoko cenijo Bismarckove zasluge v prospeli Vsenemštva, takisto Slovani nikdar ne precenijo škod, ki jih je on povzročil Slovanstvu v skupnosti. Pri Slovanih je doslej le to jasno, da Bismarcka niso umeli dovolj, da njegovih dalekosežajočih ciljev niso spoznali do

današnjega dne. Le tu pa tam se dani, drugače pa je še mračno na obzorju spoznanja Bismarckove politike v celoti.

Bismarck je gojil in goji kot jedino in glavno načelo princip narodnosti, in to načelo je povdarjal še sedaj, ko se mu je predstavilo kakih 400 članov raznih nemških zbornic. Temu principu je moralo služiti vse drugo kot *sredstvo*, izključno kot sredstvo za namen.

Ta princip kot politiško vodilo je zahteval zjedinenje nemškega naroda pod politiško jednoto, ki je dosegla svojo obliko v sedanjem prusko-nemškem ali protestantovskem cesarstvu.

Obseg tega cesarstva po Bismarckovih besedah ni še završen, ali tudi sedaj je on ponavljal besede, *da je to najboljše, kar se je dalo doseči doslej*. Motili bi se, ko bi menili, da je Bismarck zadovoljen s sedanjo velikostjo nemškega cesarstva; ali on je videl zapreke, katere se ne dajo nakrat premagati v večem obsegu. Znano je, da on Franciji ni hotel vzeti niti *toliko* zemlje, kolikor je obseza sedanje Alzaško-Lotarinsko ali tako zvane „Reichslande“. Leta 1866. se je tudi zadovoljil, da na severu ni Pruska pridobila niti pedi avstrijske zemlje.

Bismarck je poštevval evropsko položeno in le radi tega se je krotil; s tem pa ni zanemarl drugih mrež, drugih sredstev za svoj glavni cilj. Radi tega je nastavl evropski politiki različne mreže, v katere se do današnjega dne jako lepo lové razne velike in male ribe. Vsenemštvo so na poti razni slovanski narodi; kolikor so ti naseljeni v Avstro-Ogerski, je vsenemškim načrtom Bismarckovim na poti tudi naša monarhija. Ker ni šlo drugače in neposredno, hotel je Bismarck posredno dosežati svoje namere, in to v našem cesarstvu ravno takó, kakor pozneje na Balkanu ali prej in poznej nasproti Rusiji. Z Bismarckovim vplivom se je vstvaril avstro-ogerski duvalizem, in Bismarck sam je najdosledniši podpornik te razkrojitve cesarstva na dve polovini. Ta zaščita madjarskega gospodstva v kvar jednotnega cesarstva pa je le začasna, namreč dotlej, dokler bi se ne oslabili Slovani v obeh polovinah cesarstva.

To oslabljevanje je glavna namera pri velikem cilju pospeševanja vsenemške politike, in odtod je treba umeti popolnoma nasprotno postopanje velikonemške politike gledé na Madjare in Čehe. Tako zvano, uže zapravljeno historiško državno pravo madjarsko je Bismarck pomagal oživiti ali prav za prav vstvariti po madjarskem vkusu, v tem ko je istodobno in pozneje z vso doslednostjo od-

ločno protivil se oživiljenju historijskega državnega prava Čehoslovanov, ki tega prava niso nikdar izgubili vsled kakih prekucij. Kolikor bode mogla Velikonemčija vplivati na avstro-ogerske državnike, ne privoli nikdar ne v češko, ne v kako drugo historijsko pravo avstro-ogerskih Slovanov. Ko bi Hrvati ne vedeli ali poštevali tega dovolj, naj si zapomnijo tudi to točko.

Rusko-turška vojna ni slovanskim junakom porodila tistega sadu, ki bi bil zares utrdil balkanske Slovane in dal ruski politiki to, kar je zaslužila s krvjo in žulji ruskega naroda. Tu je zopet Bismarckov vpliv zaprečil pogodbo Sanstefansko in po ovinkih in tudi neposredno dosegel znani Berolinski traktat. Bismarck je kot politik in diplomat mnogokrat nalagal tudi modre državnike, a nikdar ni ponavljal lažij za politiške otroke vse Evrope, kakor s trditvijo, da za balkanske Slovane ne pošlje on niti jednega pruskega vojaka v boj. Tega Prusiji v resnici tudi treba ni, ker za velikonemško politiko v Bismarckovem smislu so se lotili dela drugi, katere je znal Bismarck vpreči za svoje cilje. Sicer pa se za Balkan nihče bolj ne briga, nego velikonemška politika, kakor jej je bilo do tega, da bi se utrdil Hohenzollernski prestol v sedanji Romuniji. Velikonemški politiki more le ugajati, da se je Nemec Koburg vsilil Bolgarom, in da se v Bolgariji in v Srbiji uganja taka politika, v kakoršni sta mojstra Stambulov in Milan. No velikonemška politika se tudi ne more pritoževati nad sedanjo politiko v Bosni in Hercegovini, ne gledé na to, da se širijo po teh deželah naselbine iz dežel novega nemškega cesarstva.

Episoda posebne ironije je to, da je ruska diplomacija izročila začasno zaščitanje ruskih interesov v Bolgariji nemški diplomaciji. Drugače pa pozna tudi ruska diplomacija, kakó misli Bismarck o osterzejskih provincijah, o ruskih Poljaki in v obče o politiki, ki se dostaje zapadnih in jugozapadnih zemelj ruske države. V Prusiji je imel Bismarck moč, da je skušal sam s posebnimi sredstvi oslabil ali iztrebiti poljsko naseljenje te države. A tudi teh ukrepov ne bi bil on učinil, da se ni poprej utrdil po srednjeevropskih zvezah in sosebno proti Rusiji. Iz postopanja Bismarckovega proti nemškim Poljakom pa morejo Slovani posneti, kakó bi jo zasukal ta državnik, ko bi imel takisto proste roke drugod, kjer so naseljeni Slovani. Povsod so mu Slovani v zapreko, in kjer jih ni mogel oslabil sam, je pa z diplomatskimi sredstvi dosegal, da jih izpodkopujejo in uničujejo drugi. Nemški narod ima uže sedaj premalo zemlje; ko bi Slovani odločili se, v smislu velikonemške politike umakniti se ter n. pr. izseliti se proti vstoku in v Azijo, bi Bismarck ne imel nič proti Slovanstvu ter bi je skušal po največ izkoriščati v smislu nemške državnogospodarske politike. Na to stran je tudi vedno vplival vsporedno z drugimi namerami tako na Balkanu, kakor v Rusiji.

No pri tej točki moremo od obče politike prestopiti uže k drugim sredstvom Bismarckovega delovanja v smislu jednega in istega narodnostnega principa. Bismarck je hotel utrditi nemški narod tudi s *kulturnimi* pomočki, kolikor jedini in krepijo jeden in isti narod. Tu se je pokazal zopet pravega mojstra na korist nemškemu narodu in dosledno na škodo slovanskim narodom, in ravno ta točka je taka, ki svedoči o slepoti in pritlikovstvu vodstva zlasti zapadnega Slovanstva. Vredno je torej, da sosebno slovanske latinizatorje, literaturne separatiste in oportuniste opozarjamo na Bismarckovo modrost, ki je dijametralna s postopanjem teh kratkovidnežev.

Kakor znano, je hotel Bismarck takoj po zasnovi novega protestantskega cesarstva oslabil tudi katoličanstvo Velikonemčije. Ta namera je bila popolnoma v soglasju z Bismarckovimi obćepolitiškimi načrti. Hotel je doseči v nacionalno jednotni državi tudi pristno nemško nacionalno cerkev. Da se je prenačil v svojih računih, je psihologiški umevno, ker je konečno tudi on človek in je bil preveč omamljen od nepričakovanih uspehov in neizmerne sreče. A kaže zopet o njegovi politiški moдрosti da je ustavil v pravi čas takozvani „kulturkampf“. Drugače pa naj se katoliki ne varajo: kolikor ostane velikonemška politika na tiru, ki ga jej je nakazal Bismarck, protestantska Hohenzollernska monarhija bode se katoliškim interesom udajala le toliko, kolikor bode prisiljena po obćem položaju.

Drugod pa je Bismarck ostal pri jednotnih nacionalno-kulturnih sredstvih. On se je odločno uprl uvajanju takozvane latinice ali okroglih črk in smatra oglate nemške črke kot nacionalno svojstvo, dasi je to svojstvo proizšlo iz latinice. Jednako je Bismarck strogo potegnil se za jednotno nemško pravopisanje in ni napravil nikdar koncesij niti geografski jako obsežnemu in po notranjem razvoju jako utrjenemu niženemškemu (Plattdeutsch) narečju, oziroma literaturnemu jeziku tega narečja.

Ko je Bismarck ob ženitvi svojega sina mudil se nekoliko na Dunaju, je nasproti nemškim, pozdravljajočim ga dijakom, hvalil nemško narodno pesem kot znamenito kulturno svojstvo nemškega naroda. Jednako je ob raznih prilikah priporočal nadaljnje razvijanje nemškega turnerstva in obsežnih narodnih društev. Ti nazori o nemškonacionalnih kulturnih sredstvih, dajejo umeti uže sami po sebi, da se Bismarck upira jednakim kulturnim sredstvom zapadnih Slovanov, ker njegov glavni cilj meri na oslabiljenje Slovanstva, in torej ne more on gledati mirno, da bi se Slovani utrjevali z analognimi pomočki, kakor Nemci.

Kjer torej Bismarck ne more zaprečevati stremjenja Slovanov k pravemu kulturnemu programu, tam je skušal in skuša z drugimi pomočki ustaviti tako stremjenje. Našim čitateljem je pač dovolj znano, da je Bismarckova politika ovajala avstro-ogerske Slovane, kakor da bi stremili k pravoslavju, ko so se začeli zavedati samo pomena, ki ga ima za Slovane cirilo-metodijski obred. Latinizatorji slovanske krvi so se takoj vjeli v to past, Poljaki pa uže davno delujejo v smislu latinizatorjev in, kakor se vidi, tudi v smislu Bismarckovega oslabljevanja slovanskih narodov. Madjari so v zapadni mreži vsled svojega šovinizma, a nemške raznovrstne stranke se pa veselé, da imajo toliko pomočnikov za svoje nemško politikovanje v drugih narodih in različnih kratkovidnih državnikih.

Iz tega se tudi vidi, kaka zaslepljenost je pri tistih voditeljih in sebičnikih avstrijskih Rusov, katerim jemljejo staro pravopisanje ter jim tako pačijo jezik. Kako zaslepljeni so bili tisti, ki so se branili v svoj čas cirilice terso zanesli med Hrvate, Slovence, Čehe, Slovake in lužiške Srbe sedanjo nepopolno latinico namesto slovanskim jezikom jedino odgovarjajoče stare Azbuke. Kratkovidni so bili celó Srbi in so oziroma kratkovidni tudi Bolgari, ki se oddaljujejo od iste stare Azbuke. In kakó naj pač sodimo tiste literaturne separatiste, ki menijo, da morejo zadostno razviti literaturo v svojih, geografski omejenih pisanih narečjih! Pritlikovci, če tudi tu pa tam učenjaki, pojdite se literaturne in nacionalne kulturne politike učiti

v šolo Bismarckovo! Doslej delujete le, kakor zahteva Bismarckova politika, ki krepi Nemce tudi v kulturi, a slabi Slovane v politiki in kulturnem razvijanju.

Bismarck je torej velik tudi v poštovanju kulturnih sredstev, katera povspesuje on pri nemškem narodu, a jih po svojih silah in svojem vplivu zabranjuje sedaj in tudi znanprej pri Slovanih. Bismarck se je pospel do velikih in pravih nazorov nasproti političnim in kulturnim potrebam nemškega naroda; on ostane velik državnik z nacionalnega stališča.

Fundamentalna napaka Bismarckovih nazorov in njegovega delovanja pa je v tem, da si ne ve pomagati nasproti Slovanom drugače, kakor da jih hoče kar možno uničiti v nacionalnem pogledu. To napako smo dolžni obsojevati z *občečloveškega stališča*. Kajti znanstvo in dejstva svedočijo, da Slovani spadajo k istemu ariškemu plemenu, kakor Germani in Romani. Kot taki so Slovani istovrstni tudi z nemškim narodom, ali imajo jednako vredne lastnosti v svoji krvi in enakovredna svojstva v svoji uže dosedaj, torej ne še do cela razviti, tu pa tam še le pričeiti kulturi. Take narode slabiti na korist drugim narodom, pomenja škodovati občeemu človeškemu napredku in občečloveški kulturi v bodočnosti. Ariški narodi jedini so sposobni voditi ostale oddelke človeštva, oni jedini torej morejo človeštvo povzdigniti; ako se pa jeden ali več teh oddelkov izgubi ali oslabi v posebnostih in svojstvih, ki so v njih, oslabe se s tem tudi nekatere bistvene sile za popolnjenje človeštva.

Treba bode torej evropskim ariškim narodom druge politike, t. j. take politike, da ne bode treba uničevati oddelkov teh narodov ali celo samo potapljati jih v drugih jednakovrstnih narodih. Slovani imajo občečloveško pravo, da se branijo take nacionalne politike, ki le z uničevanjem jednako sposobnih slovanskih narodov povzdiguje druge narode.

Bismarck je po vsem tem velik državnik, ali ostane mu tu označeni glavni madež z obče človeškega stališča, in s stališča tudi sorodnih potreb evropske skupine ariških narodov. Za vsenemški podvig je storil Bismarck več, nego mu je bilo dovoljeno z občečloveškega stališča; Slovanstvu pa je zasekal ravno radi tega različnih hudih ran, katere se ne zacelijo takó kmalu, tudi ko bi se med slovanskimi narodi porodili možje z Bismarckovo sposobnostjo in spretnostjo. V god 80. letnice Bismarkove ozirajo se Nemci z radostjo na njegovo delovanje, Slovanom pa pregled njegovega življenja vzbuja le tugo, veliko tugo in željo, da bi nastopili drugi državniki s popravljenimi nazori in načrti nasproti Slovanstvu.

„Amicus Plato“...

Konec leta 1894. se je za-me oznamoval s tem, da mi je jedno vprašanje ostalo popolnoma bez odgovora. Nikakor namreč ne morem si objasniti, kako da so mi „Novice“ od 20. julija, št. 29, prišle v roke še le koncem decembra. „Novicam“ sem pa namreč zvest naročnik, t. j. čitam jih vselej od začetka do konca, čitam pazljivo in z veseljem, in kar je glavno: plačujem jih naprej in rad in vselej, tako da srečanje z biričem v meni ne vzbuja nobenega neprijetnega čuvstva in nobenega upreka (očitanja); to poslednje pa je za-me ravno tako važno, kakor za „Novice“ same. Temu gotovo radi pritrldijo uredniki

mnogih slovenskih listov, razun onih, se ve da, ki imajo obligatne naročnike, in katerim tako nekako samo po sebi pada v žep tak in tak procent od raznih opravil. Kaj človek ne naroča, ako mu pred očmi visi neprenehoma kaka ekspositura, na katere zelniku si je kozel zlomil nogo!

No dasi sem „Novice“ od 20. julija 1894. izkopal iz poetičnega nereda svoje pismene mize še - le čez pol leta po rojstvu 29. številke, čital sem jih tem ne manj z velikim interesom, morda še z večim, nego bi jih bil ob času pasjih dnij. Navadno čitam jaz vse liste z zadnjega konca in v tem sem na videz poklonik Židovstva, dasi je imam v resnici tako rad, kakor ječmen na očesu; no to pot vzel sem najprej za najvažnejše, za uvodni članek, katerega zaglavje „Slovenci in Poljaki“ me je ustavilo takoj. Zanimivo mi je bilo namreč znati, kako občo točko je našel Nestor slovenskih listov med tema dvema narodoma; zanimalo me je to tembolj, ker sem se v tečenju svojega mnogoletnega prebivanja v Rusiji ne jedenkrat srečeval z živimi Poljaki in videl jih tako-rekoč, tete à tete, ne pa skroz prizmo Dunajskih „žurnalnih Židov“ ali slovenskih „sobotnikov“ s Starega trga v Ljubljani; čutil sem torej, da si ne bodem mogel očitati smelosti, ako omenjeni članek prečitam z nekakim kritičnim pogledom. In tu sem se prepričal, da imajo tudi „Novice“, ne gledé na vso svojo resnbnost, takt in izkušnost, vendar le občo človeško slabost, namreč vzeti včas kak greh na svojo dušo. To je čisto v redu rečij. Saj uže sv. pismo pravi, da celo najpravičnejši greši, ne vem, ali sedemkrat, ali sedem in sedemdeset krat na dan, kolikokrat ravno, ne vem natanko, in tu mi more zopet izkazati prijateljsko uslugo veleuč. dr. Mahnič, ki je mojster v tej stroki, t. j. ne v grešenju, Bog ne daj, nego v sv. pismu.

Zato naj mi bode dovoljeno, podeliti se s čestitim čitateljem „Slov. Sveta“ v nekaterih mislih, katere je v meni vzbudil omenjeni članek „Novic“ od 20. julija 1894. Pri tem znanprej javljam, da delam to le z blagim namenom, in da najprej računam, da mi „Novice“ mojih besed ne vzemo za zlo. Jaz sem gotovo poslednji, ki bi hotel křatiti jim pravico, imeti svoj „politični katekizem“, in predpisovati pota, po katerih naj hodijo v politiki; želeli bi le bilo treba, da bi ta pota ostala vselej jedna in ista, ne pa, da bi n. pr. „Novice“ v začetku leta hvallile poslane, ki so ostali v koaliciji, ob koncu leta pa za tako politiko uprekal (karali) jih.

Iz mnogih števil „Novic“, kakor drugih slovenskih listov, vidno je na prvi pogled, da slovenski časnikarji — ne govorim o klerikalnih, pri katerih je tu samo ob sebi umevno — zajemajo svoje znanje o Rusiji izključno iz *nemških* listov. Tako srečavamo v slovenskih listih večkrat izveštja o Rusiji, o katerih tu ne vemo ničesar. „Novice“ n. pr. v jedni številki lanskega tečaja (o smrti carja) govoré, da so pred nekaj leti okolo Harkova kmetje *napali* carski vlak, drugi pa pravijo, da so le neko prošnjo hoteli podati carju, no pri tem da so vojaki na mestu poštreljali celo kopico kmetov. Recimo, da je to res bilo tako, da o tem niso smeli pisati pa ruski listi. No, soglasite se sami, da bi ne gledé na to, znali in zvedeli o tem vsaj v Kursku in v Harkovu; kajti kmetom, ki so ostali živi, in vojakom in v spremstvu carja pač ni možno jezikov zavezati. No tega „atentata“ seveda *nikoli* ni bilo v Rusiji, nego to izveštje je skovano na Dunaju, v prostornej in umazanej židovski glavi kakega „federjuda“. Ko bi vedele „Novice“, kako ruski kmet gleda na svojega carja, znale bi a priori, da on ne more kaj takega storiti.

Ravno tako ruski vojaki ne streljajo tje v jeden dan, posebno pred očmi carja, in tako „pomoto“ dopustiti je pač več nego najivno.

V nekej drugej številki „Novice“, pod zaglavljem „Anarhisti“, pišejo o tepežu v imenu grofa Ribopjera kot o anarhističnem buntu. Fakt, ki je bil podrobno opisan tudi v ruskih novinah, je naslednji: Grof Ribopjera najel je za lesne stražnike devet Osetinov — divji kavkaški narodec mohamedanske vere — in ti so ruske mužike v okolici žalili pri vsakej priliki. Po leti je bil semenj, ki se zbira v Sv. Gorah na zemlji grofa R.: najemnino pobirati za mesta postavil je grof R. svoje Osetine. Ko je jeden iz njih vdaril mužika, meni nič tebi nič, planili so kmetje nanj, drugi Osetini začeli so streljati, in začel se je obči tepež, pri čemur so bili ubiti vsi Osetini in nekaj mužikov. Izpravnik je poslal po vojake, no ko so bili ti

sredi pota v Sv. Gore, poslal jim je naproti povedat, naj se vrnejo, da jih uže ni treba. To je tisti tepež, ki je našel potlej svoje opisanje v Dunajskih listih, iz katerih so ga zajele en bloc „Novice“.

Čeljska „Domovina“ poročala je, da je prestolonaslednik poročil se, češ, po želji (umirajočega) carja 29. okt., t. j. 17. okt. po starem stilu. V Rusiji o tem nismo ničesar vedeli. Pozneje, ko se je zares ženil car, izvestila je „Domovina“ zopet svoje čitatelje, da se je ženil 14. nov., ergo, po mislih „Domovine“, ženil se je sedanji car v 3 tedne — dvakrat. In vse to se piše resnobno! Nesrečni naročniki! Ni si zastoj naš hofrat ta listič pridobil za svoj „leiborgan“.

In takih novic iz Rusije najdete lahko vedno celo kopico v slovenskih listih.

(Dalje pride.)

Ivanu Navratilu

za sedemdeseti god.

Bog Te živi, Bog pozdravi,
Stare mere poštenjak;
Mladodušni, sivoglavi
Belokrajinski oćak!

Zdravo je in jedrovito,
Kar si pisal, kakor Ti;
Krepko vse in korenito,
Kar postaviš, tó stoji.

Mnogo let še Bog ohrani
V slavo nam Te in korist;
Letos bodi, kakor lani —
Zelen „naše gore list!“

Na Dunaji, duć 4. sušca 1. 1895.

J. S.

Всѣ жизни радости . . .

Всѣ жизни радости
Какъ птицы отпорхнули!
Остались только гадости,
И какъ ко мнѣ врільуды!

А я васъ не боюсь,
Васъ только прощраю!
И я отъ васъ умчусь:
Я это точно знаю!

Умчусь, хоть въ оный часъ,
Когда глаза закрою:
Тогда оставлю васъ,
И счастья рай открою. —
Фр. Целестинъ.

Nekoliko rieči o rodbinskoj ljubavi u hrvatsko-srbskoj narodnoj poeziji.

(Iz razprave „Uvod u hrvatsko-srbsku narodnu poeziju“, predavane u „Slavjanskoj čitaonici“ u Trstu, dne 19. marcija 1895.)

I počinem pri tebi, panem
Na krilo ti glavom i zabušim
Lice si u nj, stisnem se i skrušim,
Diete postanem.

Prevadović.

I rodbinsku ljubav, ljubav roditelja, osobito majke, do d etce, i ljubav djece do roditelja, osobito do majke, te pobratimstvo i posestrimstvo opjeva i slavi naša lirika; — nu ne samo lirika, nego i epika. „Gerade die Süd-slaven . . . entwickeln ein ungemein inniges Familien-leben und hängen mit Leidenschaft an den Ihrigen, an Altern und Verwandten. Als die österreichische Militär-grenze bestand, gab es beim Ausmarsche eines einberufenen Grenzsoldaten (Graničar), herzerreissende Scenen, wie Baron Rajacić, selbst ein Serbokroate, sie ergreifend schildert.“ „Quest' amore della famiglia è così vivo ed ardente, che non si riscontra negli altri popoli civili dell' Europa“. Istrani kažu: „Ti oćea svoga na prag, djeca tvoja tebe na gnoj“. Tko poznaje Istru, njemu je poslovice jasna: ako ti štuješ roditelje svoje, i djeca će

tvoja štovati tebe: ako ih ne štuješ, tvoja će djeca tebe sto puti manje. — Kraljević Marko u narodnoj pjesmi majci kaže: *mila* majko moja, *miło dobro* moje, moja majko, ostarjela majko itd. Nekoje pjesme o Marku počinju stihom: „Sinoć Marko s majkom večerao“ — toliki junak a sa starom majkom: koli divna slika —; ili slično: „Zlu večeru večerao Marko . . . Pitala ga ostarjela majka“; ili: „Sjede Marko za večeru s majkom, Stade mati Marku besjediti“; ili: „Sinoć Marko večerao s majkom“; ili: „Sjede Marko s majkom večerati“; ili: „Pita majka Kraljevića Marka“; ili: „Vino pije Kraljeviću Marko A sa starom Jevrosimom majkom“. U pjesmi „Kraljević Marko i mlado Ture“: „Kada dojde crni Arapine U dvorove Kraljevića Marka, Ali Marko večerao s majkom, Ta sa majkom i sa vjernom ljubom“. U pjesmi „Oklada Kraljevića Marka“ junak, neznajući, što da učini, besjedi majci: „Oj starice, moja mila majko, Naući me štogod bolje znadeš, Kako bi ja brže izvršio, Izvršio i kući došao“. U pjesmi „Marko kaže, na kome je carstvo“ „Bježi Marko izpred roditelja — premda ima Marko pravo, a roditelj krivo — Jer se njemu, brate, ne pristoji Sa scojim se biti roditeljem“. Marko je majci poslušan kao diete: „Tu je Marko poslušao majku“ — taj stih čitao sam tri sta puti. U pjesmi „Kraljević Marko i beg Kostadin“ Marko veli Kostadinu: „Treće ti je, beže, nećovječtvo: Ti imadeš i oćea i majku — Ni jednoga u ostalu nema, Da ti pije prcu času vina“. U drugoj pje-

smi: „Grohotom se nasmijao Marko“. Pitala ostarjela majka: „Sto se smiješ moje sunce žarko, Ili tvojoj ubogoj večeri, Ili meni ostarjeloj majci?“ „To je Marku puno žao bilo, Pa se svojoj priklinjao majci: „... Grjechota je izsmihati majku!“ Da bodem kratak: Majka je Marku — te kako njemu, tako i drugim junakom — nekaki viši stvar, obožavano biće, posvećeno utočište — pjesma zove ga „*crkvicom bijelom*“ — majke sjećaju se naši junaci u najvećoj radosti i najvećoj žalosti, nju pitaju, što će učiniti, njoj pričaju, što su učinili; mila im je pjesma, mio im mač, mila im slava, ali sve to skupa nije toliko, koliko majka — mila, draga, obožavana majka! Narodni pjesnik, kad će koga da pohvali, da mu prizna vrednost i valjanost, da izreče radost i sreću njegovu — ne kaže nego: „*Vesela mu majka!*“ A kad će koga da pokudi, da izrazi nevaljanost i slabost, da izreče žalost i nesreću njegovu — ne kaže nego: „*Zalostna mu majka!*“

I ljubav sestre do brata opjeva naša poezija. „Dvije sestre brata ne imale, Pa ga viju od bijele svile, Od bijele i još od crvene“: je li vam jasno? U drugoj pjesmi kaže djevojka, da bi dragoga manje žalila nego li brata; jer, da nadje drugoga dragoga, dosta, da ide u bližnje selo — brata ne bi našla, — i da prodje celim svetom. Ali u drugoj, opet jesu stihovi: „Sladji je cjelov od meda, Draži je dragi od brata“ (Del mele un caldo bacio è più grato; più che fratello caro è l'amato*). — O pobratimstvu i posestrimstvu navesti ću samo jedno, što možda nije svima znano, t. j., da se pobratim i posestrima ne smiju ljubiti kano dragi (nego samo kano brat i sestra). Ima pjesma, u kojoj grune grom iz vedra neba, jer je pobratim posestrimu samo poljubio.

Dr. Trnoplesar.

DOPISI.

Z Gorenjskega, 26. marca.

Blizo tako redka bela vrana, kakor je prikazen „Sl. Sveta“ na Gorenjskem, bode pač tudi dopis z Gorenjskega v uredništvu „Slov. Sveta“. Gorenjska in „Slov. Svet“! Vsaj od nas in do Bele Peči ni več daleč, in da je bela Peč — „nemška“ naselbina, o tem bi Vam, g. urednik, vedel najnatančnije povedati sam naš deželni glavar, g. O. Detela. No, pa naj uže bode. Vsaj dóbe Belih vran pač niso več tako redke, kakor nekdanj, in naša politična dóba je menda najlepša iz med vseh — vran. Da pa zveste, da slovansko čuvstvo na gorenjem — *Kranjskem* še ni popolnoma pobegnilo pred „kranjskim lokalnim patrijotizmom“, svedoči naj Vam to pismo. Dá, še, še bi jejo pristno slovanska sreča, možka in ženska, da na Gorenjskem, in to kljubu vsemu pritsku iz Prusije doli in iz Ljubljane gori, in prav izvestno še doživite dan in uro, ko bode „Slov. Svet“, ta slovanski doneči zvon v slovanskem stolpu, pel bolj pogostoma okrog naših stalnih sten, kot poje danes!

Ne mislite, g. urednik, da je uže izgubljena naša gorenjska armada! Ne, nikakor ne, ona je krepka, je mnogoštevilna, samo da jej ne dostaje zavesti o svoji velikej moči ip onega, ki bi to isto veliko moč znal in hotel porabiti v prosep njenega obstanka, njene slave. In verovati mi morate, da niti sovražni tihotapec, ki se pod krinko prijatelja klata v naših vrstah, ne užene nas! Gotovo je in ne ostaje nam prikrito, kake so namere

tihotapnih gorenjskih Germanov, od premogarske družbe v Medvodah in ondodnih papirnih fabrikantov in njih uradnikov, gori čez kranjsko obrtno družbo, Amana in „Baron“ Borna, vse dobro vemo, kdo tiči za vsemi temi faktorji namreč: Velika Germanija, ki po svojih agentih deluje med večimi slovanskimi rodovi Avstrije, Balkana in Rusije. Istotako, kakor v Srbiji in, Bolgariji, le ideja Velikouemštva dela med brati večni tužni razpor, ondi po Koberžanu, tu po Milanu, pripravljajoč slovenski Balkan za obed *germanskemu žolodcu po receptu nemške politične kuhinje* — istotako se pripravlja tudi naša Slovenija (in pri Gorenjskej so pričeli) za mali beafteak na mizo Velike Germanije. Toda naj le sejejo seme germanske pšenice v naša tla, — v globočini teh tal sestajejo korenine Slovanstva neiztrebljive, in pod bilkami germanske nasetve nahaja se moč, ki to žito izpodkoplje, in naj se nahaja v najlepšem cvetu!

Mi, ki čuvamo, da živi ta moč, od roda do roda, mi dobro poznamo, da se z éro narodne popustljivosti na „Kranjskem“ pripravlja za setev germanskega žita, in narodna popustljivost je pri vsakem narodu najboljši gnoj za pridelovanje tujerodnih političnih sadežev. In tak gnoj vleče se danes uže čez vso Gorenjsko, — tod od nekdanj vro narodnega Kamnika in sem gori čez našo stran, in v mijazmih tega gnoja zaduši se marsikak zdravi kal sveže slovanske zavesti. Ali je potem čudo, da list, kakor je „Slov. Svet“, ne najde pota v našo stran? Bog obvaruj! Saj slovanske ideje se bojimo kot hudič križa! Vaš list kaže na prijateljstvo z — Rusijo, z ono pravoslavno Rusijo, ki ima menda ta madež večne pogube na sebi, da ni rimsko-katoliška, da noče z zameno svojega veroizpovedanja zamenjati tudi svoje narodnosti za kako drugo vero in narodnost. Rusija dobro vé, da so prvi Slovani s svojo očetno vero izgubili tudi svojo krepko narodnost, ve, da bi bilo njene moči konec, ako bi stopila le za korak tje, kjer jo hočejo imeti sovragi Slovanstva. Da bi se ne zasejalo pri nas slovansko čuvstvo, da bi se odvrnilo vse, kar bi nas spominjalo često in stalno, da smo Slovenci z vsemi drugimi Slovani jedno in isto pleme, kakor se smatrajo Germani za jedno in ista družino, in naj živé nje sinovi in nje hčere kjer koli po svetu, — zato se pač skrbi po kranjskih listih, da se ignoruje in zamléuje Vaš list. Vse to mi čuvaji Slovanstva na skrajnih njegovih mejah prav dobro umejemo in vemo, da boj proti nam je boj za vladarstvo, boj, brez plemenitih nagibov. In ker je ta boj proti Slovanstvu le plod najgrše politiške sebičnosti, zatorej ga hočemo tudi odbijati s sredstvi, ki so takega boja dostojna. Na svidenje! Vaš Goropád Triglaván.

Ruske drobtinice.

Съ міру по ниткѣ, голому рубѣху.

V febr. knjigi „Русск. Архива“ piše prof. Iljovskij, da sedaj uže privrženci normanske teorije (da so namreč Normani osnovali Rusijo) priznavajo resničnost nasprotnih trditve, da so Rusijo osnovali Slovani. Glavni nasprotnik Iljovskega je bil tu Vasiljevskij. Ta je izsledoval življenjepise sv. Georgija Amastridskega in Stefana Suroškega ter prišel k zaključku, da je napad Rusije bil skoro po smrti sv. Georgija, in da je njegov životopis bil napisan v prvi polovici IX. st. in celo pred 842. letom. Torej več nego 20 let pred tzv. prizvanjem iz Skandinavije v Novgorod izmišljenega naroda Varjago-Rusov (862.) Pač pa imamo bizantijsko vest o narodu Ros ali Rus, ki je stanoval neke sosednje s Črnim morjem, ki je brodaril po Črnem morju in gotovo ni bil jedinoplemen z Varjagi. Tudi zaključuje isto iz životopisa sv. Stefana, ki pripoveduje da

je ruski knez Bravlin napal Surož, v prvi 1/4 IX. stoletja, torej mnogo pred 862. l., v katero stavijo prizvanje Varjagov. Po tem poroča arabski pisatelj Hordadbey, da so ruski trgovci potovali ne samo po Črnem morju v Bizantijo, marveč tudi po Kaspškem v muslimanske kraje. To je bilo znano že prej, ali radi normanske teorije stavili so to vest na konec 9. st. Sedaj je pa holandski orientalist Degoué dokazal, da jo je treba postaviti v prvo 1/4 9. st. Illovajskij trdi, da ta tekst potrjuje glavni zaključek njegovih preiskovanj, da so Rusi bili domači in Slovani.

Ruski kritik knjige, ki so jo napisali G. Goyan, A. Peroté in P. Fabre, in katere je epilog napisal znani M. de Vogué: *Le Vatican, les papes et la civilisation*, pravi (glej R. Vestnik, 1898, c. r.) med drugim: Naj si bodo cerkvena prepričanja čitatelja katera-koli, ne more iti mimo veličajnega poslopja papežstva, da se ne pokloni preč njegovim zaslugam na korist človeške misli. Ta je mogla naslediti le vsled varstva rimske cerkve rezultata umnega delovanja klasičnega sveta in nadaljevati svoj skladni tečaj na blago bodočih pokoljenj. In še sedaj odziva se rimska cerkev s čisto mladeniško življenjsko silo na vsa kulturna vprašanja, razburjajoča človeštvo, ter je v osebi sedanjega svojega predstavitelja Leva XIII. umela postaviti se na stražo zdravih društvenih načel, javiti se mogočnej podpornoj ne jednega načela, dragega za blago človeštva.

Zanimiva je nova povest N. Lěškova, (ki je umrl 5. marca t. l. Op. ur.), ki ima čudno ime „Dama i Fefela“ iz serije „Pascakovi krstati“. „Gospa“ je prepirljiva žena pisateljeva, tako, da jo zapušta mož. Osamelega dvori Praša, kmetsko dekle, in pisatelj umre, zapustivši to „nezakonsko vdovo“ z otrokom. Ali Praša se ne boji: pisateljevi znanci nabirajo za njo nekaj denarja, in ona postaje perica, se mož, postaje opet vdova, ali že popolnoma preskrbljena. Ona je ta — fefela. L. pripoveduje zanimivo, časi s humorom. Hotel pa je postaviti slabiču — pisatelju naproči preprosto kmetsko dekle „s preprostim jasnim umom“. Seveda morala njene zveze s pisateljem ne more odobriti, česar pa ne povdarja Lěškov, marveč le hvali njeno sposobnost za življenje.

Baktisaraški „Perevodčik“ je časopis, kateri pišejo Tatari za svoje soplemenike. Zanimiv je članek o muslimanih v Rusiji. Primerja se tu položaj mahomedovcev drugih dežel z ruskimi. Članek pravi, da je Rusija vedno ravnala odkrito nasproti njim in tudi, ko je vojevala za osvobodjenje svojih bratov po veri in plemenu. Če pa Rusija pokori inoverce, daje jim ista prava, kakor svojim Rusom. Tako pa ne postopajo, pravi ta časopis, ni Angleži, ni Francozi, a niti Holandci, ki imajo vsak po več milijonov mahomedancev. „V Rusiji, vse, kar je pravice in dolžnosti, davki in koristi — jednako je za vse. Napredek, zboljšanja tičejo se vseh. Ni krajev „jedočih“ in krajev delajočih za nje; oni jednako smejo delati in jesti, kakor umejo in želé. Porečem še več — razven neklih severo-vostočnih gubernij, v vseh drugih muslimani živé bolj bogato in bolje, nego Rusi v srcu Rusije.“ C.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Cesaričinja-vdova Štefanija o Hrvatih. „Naša Sloga“ je priobčila to-le: V Voloski so bile občinske volitve. Ko je ital. stranka videla, da jej pojde tesno, poslala je nekaj svojih ljudij k nadvojvodinji Štefaniji, ki je tudi letos prebivala več tednov v Opatiji, naj bi jo prosili, da bi vplivala, da ne dobé Hrvatje večine v svoje roke. Nadvojvodinja pa je odgovorila: „Jaz nočem ničesar storiti proti Hrvatom, naj le vladajo; jaz se vsegar spominjam radostno, da leta 1848. so Hrvatje rešili mojega premilostljivega tasta ter da imajo v obče „velikih zaslug za prestol“.

Slovansko pevsko društvo v Trstu je priredilo dne 24. t. m. velik koncert v redutni dvorani gledališča Politeama Rossetti. Poleg vojaškega orkestra izvrševal je vspešne še nekoliko preobsežni program možki in mešani pevski zbor. V poslednjem je sodelovalo kakih 25 pevk. Več toček so morali ponavljati. Najmogočnejši vtis je napravila Fr. Foersterja pesem „Ave Maria“. Izvršila se je 2 krat

izborni; no je tudi njena notranja vrednost velike veljave. Potem je posebno ugajala: „Zrinsko-Frankopanka“, zložil Iv. pl. Zajc. Na klavirju sta igrala gosp. Vrbka in Odstrčil: „Kde dom je moj“, ouvertura dr. A. Dvořakova, potem gosp. Vrbka je še igral: „Slovanské tance“, tudi Dvořakove. Omeniti nam je treba, da se je gosp. Josip Masnec tenorist v solo odlikoval tudi to pot. Koncert se je izvršil na popolno zadovoljnost mnogoštevilnega občinstva, in pevovodja gosp. Bartel je žel obilo zaslužene pohvale. Slovansko pevsko društvo, pri katerem sodelujejo složno hrvatski in slovenski pevci in pevke, napreduje jako lepo. Naj bi vstopili v to društvo tudi člani drugih slovanskih narodnostij, ki so zastopane v Trstu.

Fran Ondříček, slavni češki vijolinist, priredi 1. aprila popularni koncert v Trž. gledališču Politeama Rossetti. Ker so postavljene razmeroma nizke cene, udeležé se izvestno tega koncerta tudi širše množice slovanskega in tudi ital. občinstva. Poslednje utegne postati resnica, ker ital. židovski listi vsaj proti Ondříčku nimajo nič in priporočajo še posebe njegov koncert.

„Narodni Dom“. V „Soči“ nasvetujejo, naj bi se sezidal „Narodni Dom“ v Gorici.

Štajerski Slovenci. Politiško društvo, mesto Ptuj in druga mesta protestujejo proti demonstracijam štajerskih Nemcev, ki so čestitali Bismarcku v imenu nemške štajerske. Iz Ptuja so Slovenci poslali brzojavko neposredno Bismarcku, razloživši, da na Štirnem prebiva več nego 400.000 Slovencev, t. j. več nego tretjina vsega naseljenja štirskje vojvodine. Takó store tudi po drugih mestih južne štajerske.

„Teharski plemiči“. Ipavčeva slovenska opera, se bode pela dne 5. aprila v češkem gledališču v Brnu. To je prvi slovenski glasheno-dramatični proizvod, ki se bode predstavljal na češkem odru, torej za občinstvo naroda, ki ima doslej v glasbi prvo mesto med Slovani. Slovence pa more to le veseliti.

b) ostali slovanski svet.

Državni zbor. Potem ko so sprejeli velik del davčne reforme, prišli so k razpravi drugega proračunskega provizorija. To priliko so porabili opozicijski poslanci, da bi kritikovali vladu in sedanje politično položanje. Sosebno je imel mladočeški posl. Eim jako dolg govor, s katerim je šibal sedanjo koalicijo in njeno neplodovitost, potem vladu samo in zlasti tudi sedanjega češkega namestnika grofa Thuna. Mnogo rezkih je povedal, in predsednik ministerstva knez Windischgraetz je sosebno Eimu odgovarjal, pa ne ravno srečno. Niti „N. F. Presse“ ni zadovoljna s tem odgovorom. Ministerski predsednik je ponovil svojo trditev, da volilna reforma utegne se vzakoniti še v tej zakonodavni dobi, ker pododsek volilne preosnove se sedaj bavi intenzivno s to preosnovo. Misljijo, da vlada predloži predelan načrt zbornici poslancev v jeseni.

Na posebno interpelacijo posl. Kaizla zastran potovanja kardinala Schönborna v Rim, v smislu, ali se ni mešala vlada sama v to stvar, je odgovoril minister bogočastja Madeyski takó, da je izvajal interpelant Kaizl iz tega odgovora, da je resnično, da se je vmešavala vlada. O stvari sami smo zadnjič govorili na prvem mestu.

Ustredni Matice školska je imela 24. t. m. v Pragi svoj občni zbor pod predsedništvom prof. dr. Čelakovskega. Lanskega leta je to društvo napredovalo; dohodkov je imelo 222.000 gld. ali toliko, kolikor nikdar poprej. V nabiranju darov se je odlikovala Praška ženska pod-

ružnica, ki je sama nabrala 10000 gold. Matica je zasnovala tudi *novih* šol, in to je druga stran dosedanjega napredovanja. Ces. svetnik Neff je podaril 10000 gld., da se v mestu Lipniku zasnuje srednja šola. Stroški so blizu 1/4 milijona, toda lanskega leta je bil preostanek. Odbor je predložil zboru, da se imenujejo častni člani, in sicer zdravnik dr. L. Fritz, ki je podaril 10000 gld. za zasnovo češkega otroškega zavetišča, potem gore imenovani g. Neff, veletrgovec v Pragi, ki je dal 10000 gl. za napravo češke trg. šole v Brnu, potem c. svetnik Oliva, ki daje Matici vsako leto 500 gld., in Olomuški prelat grof Pötting-Persing, ki je podaril za češko dekliško šolo v Olomucu 70.000 gld., in še posebe 40.000 gld., ki jih dobi Matica po smrti sestre tega prelata. Predsednikom je bil zopet izvoljen dr. Čelakovský. Kakor se vidi, češki narod se žrtvuje tudi za svojo Šolsko Matico, in delujejo sedaj sešodno podružnice. No češki narod ima pa tudi dobrotnikov in pravih mecenatov, ki umejo potrebe in obče položnje.

Staročeska stranka. Český klub (staročeski) je imel 24. t. m. svoj letni občni zbor. Sklenil je, da se staročeska stranka zopet udeleži pri deželnozborskih volitvah. Sedaj ima ta stranka 32 sedežev v dež. zboru in pravi, da pri poslednjih državnozborskih volitvah je imela 40% glasov, torej se zaveda, da ni še propadla. Predsednik Šolc se je izrekel, da preosnovno volilne reforme je treba izvršiti najprej za dež. zборе, potem še le za državni zbor.

Dunaj. Te dni se vrše volitve v mestni zbor. Razun Šöhnererjeve stranke združile so se nemške nacionalne antisemitiške stranke, kakor v jeden tabor, da bi zmagale požidjeno nemško liberalno stranko. V okraju Leopoldstadt, kjer je sedaj pravi „otok židovski“, pridobili so antisemiti 1 sedež. Druge volitve še niso izvršene.

Ternopoljsko učiteljsiše so zatvorili vsled nedavno završenega procesa, v kateri je bila zapletena večina te poljske „Omladine“. Sedaj bode učiteljsiše v Čortkovu.

Beloruski nadškof Gjorgij Konisskij. Letos dne 13/25. febr. je minulo 100 let, od kar je umri slavi maloruski nadškof Georgij Konisskij v 78. letu življenja. Dovršivši svoje nauke v Kijevski akademiji, stopil je G. v samostan, postal potem profesor bogoslovja in naposled rektor iste akademije. Ko je pa izgubila Belorusija leta 1754. svojega nadškofa, izbrali so prebivalci soglasno njegovim naslednikom Georgija. Toda temu se je odločno ustavljal unijatski metropolit, ker se je nadejal, da spravi pravoslavne Ruse v unijo, ako bodo brez duhovnega pastirja. Vendar na prigovarjanje ruske carice je poljski kralj potrdil izvolitev 38-letnega Georgija. Ta je našel svojo škofijo v jako žalostnem stanju, kajti verniki so bili večinoma brez duhovnikov ali so pa imeli unijatske, učilišče pa tudi ni bilo za izobrazbo in odgojevanje svečnikov. A nadpastir se je takoj energično lotil dela, da bi ohranil vernike v svoji veri. Zato so ga pa Poljaki prosledovali, mu stregli po življenju in ga napadli celo na njegovem domu. Toda on je odločno nadaljeval svoje delo z dejanjem, vzgledom in besedo, tako da so ga začeli spoštovati celo sovražniki pravoslavja. Pod njegovim pastirstvom se je povrnilo v pravoslavje več nego sto tisoč Belorusov. Georgij je bil tudi pisatelj. Najvažnejša je njegova „Istorija Russov ili Maloj Rossiji“ in govor, kateri je govoril na latinskem jeziku leta 1765. pred poljskim kraljem Stanislavom v obrambo pravoslavja. Ta govor je preveden na ruski, poljski, nemški in francoski jezik.

—II—

Ogersko. Magnatska zbornica je s 117 proti 111 glasovom odklonila tudi vladno predlogo o recepciji Židov. No, seveda, vlada bode skušala, kakor pri prejšnjih cerkvenih predlogih, prodreti pa v drugič, ker zbornica poslancev izvestno ostane pri onem razpravljanju pri svojih starih sklepih. Vendar pa je za vladno glasovanje magnatske zbornice velik poraz. V zbornici poslancev so razpravljali tudi silovitosti, ki so se vršile pri državnozborski volitvi v Nitri. Sami Madjari se sramujejo te volitve, ki je sedaj razpisana v novo, potem ko izvoljeni kandidat ni hotel sprejeti na tak način pridobljenega mandata.

Vlada se je posvetovala tudi radi rastočega gibanja med kmetskimi delavci. Pri tem razgovaranju so stvari zasukavali takó, kakor da bi bili agitatorji krivi sedanjih demonstracij; no vlada, če ne bode slepila sama sebe, razvidi, da razmere med posestniki in delavci so neznosne, za posestnike pa je slabo, ker židovska trgovinska spekulacija pritiska na Ogerskem še posebe na ceno žita, kakor živine.

Bolgarsko. Akad. dr. „Balkan“ na Dunaju je pridilo v sredo dne 27. marca svojo prvo veliko slavnost, namreč koncert s plesnim venčkom v dvorani pri Ronacherju v proslavo pet in dvajsetletnice avtonomne cerkve bolgarske. Pri koncertu so sodelovali: gpdč. Bonislava Wolska, koncertna pevka, gpdč. Lavra Nosinić, gg. prof. F. Simandl, prof. Aug. Sturm, „Slovansko pevsko društvo na Dunaju“ in tamburaški zbor hrv. akad. društva „Zvonimir“. Koncert s plesom v proslavo cerkvene avtonomije! — in vendar se nobeden Bolgar temu ne protivi. Radovedni pa smo, kaj poreče k temu kranjska in goriška klerikalna garda, ki se celó spodtika, ako se pri veselici družbe sv. Cirila in Metoda mladi svet jedenkrat zavrti v plačilo na svoj trud, ali če se poje nedolžna narodna pesem „Ljub'ca, povej, povej!“ Pa se ve da interest inter — ! — c.

Srbija. Kralj Aleksander in oče Milan sta se vrnila iz Francije v Srbijo. Milan torej še ni prenehal, neposredno delovati na politiko v Srbiji.

Rusija. Novi poslanik za Nemčijo mesto Šuvalova, ki je sedaj guverner u Varšavi, je imenovan gr. Osten-Sacken. Ta je rojen l. 1831, je obiskoval gimnazijo v Odesi in je stopil v službo l. 1852. Leta 1880 je bil imenovan poslanikom v Monakovi.

Nemčija. Sedanji dnevi so posvečeni praznovanju dne 1. aprila, 80. rojstnega dne Bismarckovega. Večina državnega zbora je glasovala proti predlogu predsednikovemu, da bi ta zbor čestital Bismarcku. V večini nasprotnikov so vendar tudi Poljaki in so vsaj tu spoznali, da ne morejo biti sebe po obrazu, ko se poklanjajo njih največemu nasprotniku, kolikor se dostaje poljskega naseljenja v Veliki Nemčiji. Cesar Viljem II. pa je vsled glasovanja v nemškem drž. zboru izrazil svoje strmenje Bismarcku, rekši, da drž. zbor se je postavil v nasprotje z nemškimi knezi in narodi. Bismarck mu je takoj odgovoril, da v cesarjevi brzojavki vidi zadoščenje proti postopanju svojih „starih vragov“. V obče pa je velik hrup napravilo glasovanje večine nemškega drž. zbora, in avstro-ogerski pokloniki Bismarckovi obsojujejo to postopanje parlamentarne večine še bolj, nego listi velikonemških strank samih. Bismarcku pa so šli vendar člani pruske zbornice poslancev, gospodske zbornice in drž. zbor kot taki čestitat. Kakih 400 teh zastopnikov se je pripeljalo na treh vlakih v Friedrichsrue, kjer prebiva Bismarck na svojem posestvu. Tu jim je slavjenec razložil svoj

politiški program, in ta je uvaževanja vreden, ne pa takó, da bi ga slepo posnemali pri drugačnih razmerah. Bismarcku je *nemška*, t. j. vsenemška politika nad vse; tej se mora podrejšati vse drugo. Treba je ločiti notranja navskrižja strank in frakcij od interesov celokupnega naroda, od skupnih interesov. Tu naj gledajo slovanski separatisti svoje zrcalo! Bismarcku prišel je čestitat tudi sam cesar Viljem ter mu je izkazal neobčajne časti kot bivšemu velikemu častniku nemške vojske. Izročil mu je tudi z dragimi kameni obložen zlat meč kot simbol nemške politike na zunaj in, kakor je povdarjal cesar, če treba, na *znotraj*. Cesar Viljem je hotel ostentativno poravnati to, kar je učinil, ko je Bismarck bil odpravil kar stante pede. Bismarck je dal to tudi nekako umeti.

Deputacije hodijo k Bismarcku iz vseh krajev; brzojavk je dobil več desetisoč, in darov za milijone vrednosti. Tudi iz Avstro-Ogerske mu pošiljajo brzojavne in pismene čestitke, zajedno tudi darove.

Vlada daje v tem slučaju svobodo; ali bi se držala istega načrta pri enakem postopanju drugih narodov, je drugo vprašanje. Slovani si beležijo sedanje dogodke, ki se vrše v Avstriji vsled 80letnice Bismarckove.

Odbor akad. društev „Slovenija“ na Dunaju se je v odborovi seji dne 19. t. m. také-le sestavil: Predsednik: Oražen Ivan, drd. med.; podpredsednik: Vidic Fran, stud. phil.; tajnik: Bizjak Vekoslav, stud. iur.; blagajnik: Pompe Fran, stud. iur.; knjižničar: Žun Zdravko, stud. iur.; arhivar: Reisner Josip, stud. phil.; gospodar: Šega Ignacij, stud. techn.; namestnika: Benkovič Ivan, stud. iur.; Štupica Fran, stud. iur.

KNJIŽEVNOST.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. Letnik V. 1895., sešitek 1. imajo naslednjo vsebino: Fridolin Kavčič. Slovenska osebna imena koroških plemičev do leta 1500. — M. S. podružnica sv. Petra na Vrhu v želimeljski fari (s 4 podobami). — Janko Berlč: Velesavski župnik Jožef Rahné in njegovi dohodki. — A. Koblar: Kranjske cerkvene dragocenosti I. 1526. — H. Robič: Kranjski lišaji (Lichenes). — Mali zapiski.

Slovensko-nemški slovar Wolfv, ki ga je uredil M. Pleteršnik, izšel je s 18. snopičem, ki seza od besede *šednič* do besede *spisnica* (II. del, str. 465—544).

Německo-česky slovník, veliko delo, ki je izdava I. Otto v Pragi, došel je do 25. sešitka, ki seza do besede „Fzb“. (str. 992). Seš. stoji 40 kr.

„*Osečta*“, 4. č. t. I., ima med drugim razprave: Veliká reforma studici. Vlastní zkušenosti a paměti Jos. Aleks. Helferta. — Car Mirotvorce. (Dokončení). — Narodopisná výstava československá Fr. Subert. — České basnictví posledních dvoudesíletí. Podává El. Krasnohorská. Adolf Heyduk. Itd.

„*Hlas k rodičom slovenským*“. Tako se zove knjižica, ki so jo razdelili slovaški rodoljubi v poučenje, kako naj čuvajo svojo deco, tudi v pogledu na lov, ki ga ponavljajo madjarski agitatorji, da odvažajo slovaško deco v trde madjarske kraje. To brošuro pa so začeli pleniti proti tiskovnemu zakonu!

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogi. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke pri upravnistvu po 8 kr. Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravnistvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).

Хозяин и работникъ Разсказъ. Л. Н. Толстой. Издание „Посредника“. Москва. 1895. To je najnovejša povest L. N. Tolstega, katera je takoj dosegla več izdanj tudi v Rusiji, drugi narodi pa jo istočasno priobčujejo v prevodih po svojih listih in izdanjih.

Dabilo na naročbo.

Z današnjo, 13. štev., završil je „Slov. Svet“ svoje letošnje prvo četrletje. Vabimo na obnovenje naročnine in prosimo vljudno, da se poravna zaostala naročnina. Nekateri so nam še od prejšnjih let na dolgu. Kolikor se ne oglašé sami, terjali jih bomo po drugih potih in jim zajedno ustavimo list. Somišljenike, prijatelje in podpornike našega lista pa prosimo lepo, da nam skušajo pridobiti vsak po svoje *novih* naročnikov.

Sedaj pridejo različne zanimive in poučne razprave na vrsto. V 14. št. začnemo priobčevati zgodovinske črtice o tem, kakó so se šolali slovanski dijaki v prošlosti v Italiji, na Nemškem itd. V pogledu na bližnjo občo narodopisno razstavo česko-slovansko razkladal bodemo mnogokaj o svojstvu slovanske umetnosti kot take in kot pomočnice pri raznih obrtih. V današnji št. je začetek večjega spisa „Amicus Plato“, v katerem se razkrivajo napačni nazori, ki jih imamo o ruski politiki in slovanskih stvareh v obče. Naše rodoljubke dobijo mnogoterih snovij v premišljevanje po raznih spisih in pismih. Sicer pa je naš program čitateljem znan in le želimo, da bi oni z njim seznanjali tudi druge rojake. Več nadarjenih mlajših rodoljubov in rodoljubk stopilo je v kolo naših dosedanjih sotrudnikov; nadejamo se, da v duševnem pogledu bodo naši čitatelji zadovoljni. Čim večja bode tudi gmotna pomoč, toliko bolj bode tudi za duševno stran lista. Zahvaljujemo se pa vsem, ki so nam naklonjeni in nam kakor si bodi pomagajo pri „Sl. Svetu“.

„Slovanski Svet“ izhaja od novega leta kot tednik vsako soboto in stoji:

Za vse leto	5 gld. — kr.
„ pol leta	2 gld. 50 kr.
„ četrt leta	1 gld. 25 kr.

Za učitelje, učiteljice in dijake:

Za vse leto	4 gld.
„ pol leta	2 „
„ četrt leta	1 „

Zunaj granic Avstro-Ogerske stoji za vse leto 6 gld. 50 kr.

Uredništvo in upravnistvo „Slovanskega Sveta“.

Opomnja upravnistva. Tržaške naročnike vljudno zopet prosimo, da bi nam, kakor od drugod, plačevali naročnino po nakaznicah. — Nekateri nam pošiljajo naročnino še po starem; te prosimo vljudno, naj dopolnijo prilično, kar so poslali premalo. — Kdor ne dobi lista redno, naj se takoj oglasi; le takó moremo pravočasno zaslediti nered pri razpošiljanju.

„*Das Partewesen der Slaven in Böhmen*“. Sto strani obsezoja knjižica podaje izboren pouk o historičnem pravu avstro-ogerskih Slovanov in razvija program in taktiko teh Slovanov. S poštnino vred 55 kr. — Dobiva se pri našem upravnistvu.